

UNIVERZALNI DIZAJN

Dizajn za ljudsku raznolikost, socijalnu uključenost i jednakost

UniDesign JEDINSTVEN MEĐUNARODNI EDUKATIVNI PROGRAM NA SVEUČILIŠTU U RIJECI

Različite perspektive univerzalnog i inkluzivnog dizajna za jednakost

UniDesign obrađuje teme univerzalnog i inkluzivnog dizajna iz perspektive arhitekture, građevinarstva, obrazovanja, umjetnosti, dizajna, tehnologije, filozofije i kulturalnih studija, a namijenjen je polaznicima također multidisciplinarnih profila iz svih dijelova svijeta. Riječ je o prvom ovakvom programu o univerzalnom dizajnu koji se planira provoditi svake godine

Sandra NUŽDIĆ, Iva MRAK

Univerzalni i inkluzivni dizajn za bolji ljudski okoliš (UniDesign) međunarodni je multidisciplinarni i interdisciplinarni edukativni program Građevinskog fakulteta u Rijeci i Ureda za studente s invaliditetom Sveučilišnog savjetovanišnog centra, sa suradnicima, predavačima i mentorima i s drugih sastavnica Sveučilišta u Rijeci i Sveučilišta u Zagrebu, ali i iz Australije, Belgije, Italije, Poljske i SAD-a. UniDesign obrađuje teme univerzalnog i inkluzivnog dizajna iz perspektive arhitekture, građevinarstva, obrazovanja, umjetnosti, dizajna, tehnologije, filozofije i kulturalnih studija, a namijenjen je polaznicima također multidisciplinarnih profila iz svih dijelova svijeta. Program se odvija u razdoblju od ožujka do lipnja 2021. godine isključivo online na engleskom jeziku s dijelom koji obuhvaća online predavanja renomiranih predavača, a potom i praktičan rad polaznika u mentorstvu istih predavača. Ovo je prvi ovakav program o univerzalnom dizajnu koji se planira provoditi svake godine. Dizajn za sve odnosi se na holistički i inovativan pristup dizajnu prostora, proizvoda i usluga koje mogu samostalno koristiti osobe najrazličitijih potreba i sposobnosti, a razvio se u Europi. Ovaj princip može uključivati sve pristupe rada koji su potrebni kako bi se ostvario taj cilj. Najbliži tom konceptu je koncept univerzalnog dizajna koji je razvijen u SAD-u i koji na racionalan i objektivnačin daje smjernice kako dizajnirati prostore, proizvode i usluge koje na najkvalitetniji način mogu koristiti svi. Da bi se to postiglo, sve što ljudi osmisle mora biti dostupno, prikladno za korištenje svima u društvu i odgovarati na

različite potrebe ljudske vrste. Praksa ovakvog dizajna svjesno koristi analizu ljudskih potreba i težnji te zahtijeva uključivanje krajnjih korisnika i konzultacije s njima u svakoj fazi procesa dizajniranja.

Podrijetlo koncepta

Pojam univerzalnog dizajna (UD) predstavlja dizajn proizvoda, okruženja, programa i usluga kakav mogu koristiti svi, u najvećoj mogućoj mjeri i bez potrebe za dodatnom prilagodbom ili upotrebom specijaliziranog dizajna. Nastao je iz pokreta za prava osoba s invaliditetom u SAD-u koji je započeo kasnih 1960-ih i imao je cilj uključiti osobe s invaliditetom u društvo osiguravanjem jednakih mogućnosti, uklanjanjem barijera i diskriminacije na temelju invaliditeta. Univerzalni dizajn je, u najširem smislu, dizajn za svakog korisnika, bez obzira na njihove sposobnosti. Pojam je prvi put definirala radna skupina

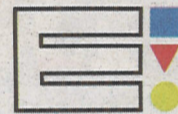
arhitekata, industrijskih dizajnera, inženjera i dizajnera okoliša na Sveučilištu Sjeverne Karoline pod vodstvom Ronalda L. Macea koja je ujedno razradila i 7 načela univerzalnog dizajna: ravnopravna uporaba, fleksibilnost u uporabi, jednostavnost i intuitivna uporaba, uočljive informacije, tolerancija na pogreške, nizak fizički napor te veličina i prostor pogodni za pristup i uporabu. Ukratko, kod univerzalnog dizajna je važno da se vodi računa o različitim sposobnostima različitih osoba te se pokušava postići da ostvareni dizajn omogućava najbolje korištenje svakoj osobi. Drugim riječima, univerzalni dizajn je proces koji osnažuje različite osobe tako da poboljšava njihovo svakodnevno funkcioniranje, zdravlje, blagostanje i sudjelovanje.

Učenje i poučavanje

Načela univerzalnog dizajna nalaze široku primjenu u raznim sferama ljudskog života, pa tako i

Sveučilište u Rijeci u EIDD Design for All Europe mreži

EIDD DESIGN FOR ALL EUROPE

EIDD Design for All Europe jedinstvena je međunarodna platforma za različite organizacije sa zajedničkim ciljem: uključivija Europa za sve. Povijest Mreže započela je prije 28 godina kao napredno razmišljanje o invaliditetu u modernom društvu. Mreža je osnovana u Dublinu u Irskoj 1993. godine pod nazivom Europski institut za dizajn i invaliditet. Mreža danas broji 44 članova iz 23 zemlje, među kojima je od 2018. godine i Sveučilište u Rijeci. Uz snažan interdisciplinarni pristup, većina članova su profesionalci u područjima povezanim s dizajnom. Udruge, akademije, dizajnerski centri, gradovi i regije rade zajedno u Mreži kako bi promijenili kvalitetu života u Europi kroz dizajn za najrazličitije skupine korisnika.

u obrazovnom kontekstu u sklopu kojeg su razvijena dva srodna koncepta: univerzalni dizajn za učenje (UDU) i univerzalni dizajn za poučavanje (UDP).

Univerzalni dizajn za učenje (UDU) jest način razmišljanja o poučavanju i učenju čiji je cilj pružiti svim učenicima/studentima jednake šanse za uspjeh. Postoje tri načela univerzalnog

dizajna za učenje: omogućavanje višestrukih načina sudjelovanja, prikaza te aktivnosti i izražavanja. Sudjelovanje se odnosi na omogućavanje različitih načina sudjelovanja studenata kako bi se potaknuo interes i motivacija za učenje. Prikaz jest predstavljanje informacija i sadržaja na različite načine, a aktivnost i izražavanje odnosi se na različite načine na koje studenti mogu pokazati svoje znanje.

Stručnjaci u vlastitom učenju

UDU omogućuje učenicima/studentima pristup i komunikaciju s različitim materijalima, ali i mogućnost da iskažu svoje znanje na različite načine. Cilj UDU-a jest ukloniti sve prepreke učenju uključivanjem raznovrsnih metoda i alata koji se mogu prilagoditi jakim stranama i potrebama svakog učenika/studenta, odnosno učiniti ih »stručnjacima u vlastitom učenju«. Prema Posey (2021), učenici/studenti koji su stručni u vlastitom učenju usredotočeni su i nadahnuti, snalažljivi i informirani, ali i strateški i ciljno orijentirani u svom pristupu učenju. Sve navedeno čini UDU moćnim alatom budući da omogućuje nastavnicima da predvide i pripreme se za potrebe svih svojih učenika/studentata od samog početka nastavnog procesa.

Osim univerzalnog dizajna za učenje, postoji i koncept univerzalnog dizajna za poučavanje (UDP). UDP pristup je poučavanju koji koristi uključive nastavne strategije kako bi pogodio širokom rasponu učenika/studentata. UDP se temelji na poboljšanju načina učenja primjenom UD načela na proces poučavanja. Načela UDP-ja primjenjuju izvornih sedam načela UD-a na obrazovno okruženje, uz dodatak dvaju načela: zajednice za učenje i okruženja za poučavanje.

Univerzalni dizajn nastao je iz pokreta za prava osoba s invaliditetom

More ideas ~~~~~ More ideas

Praksa univerzalnog dizajna svjesno koristi analizu ljudskih potreba i težnji te zahtijeva uključivanje krajnjih korisnika

Dizajn za sve odnosi se na holistički i inovativan pristup dizajnu prostora, proizvoda i usluga koje mogu samostalno koristiti osobe najrazličitijih potreba